
Vår referanse 2020/48558-2
Dato 20.05.2020

Modalen kommune
Postboks 44
5729 MODALEN

Persontransportløyningar til innbyggjarar og næringsliv som vert råka av stengde vegar, høyringsnotat

Administrasjonen i Vestland fylkeskommune er no i ferd med å førebu ei sak til politisk handsaming for å få på plass retningslinjer/prinsipp for etablering av alternative transportløyningar ved stengd veg. I den samanheng ber vi om innspel frå kommunane i Vestland fylke og frå fylkesmannen i Vestland.

I samband med saksførebuinga vil ikkje alternative løyningar for naudetatane bli vurderte.

Tidlegare retningslinjer og praksis i Sogn og Fjordane og Hordaland

I beredskapsplanen for samferdsleavdelinga i Sogn og Fjordane var det innarbeidd retningslinjer for etablering av eventuelle alternative transportløyningar ved uføresette hendingar. Etter desse retningslinjene ville ikkje stenging av veg på inntil 3 dagar automatisk medføre ekstraordinær persontransport med mindre det var særlege grunnar for slik transport. Særlege grunnar kunne vere om vegen vart stengd på dagtid på grunn av skred eller anna årsak slik at elevar ikkje kom seg heim etter skuletid, eller om det var svært lang omkøyringsveg for trafikantane. Dersom det var ei langvarig stenging på meir enn 3 dagar, skulle det settast inn alternativ transport så snart som praktisk mogleg. Ved kortvarige stengingar av veg var det opp til kommunen sjølv å avgjere om det skulle settast i verk ekstraordinær persontransport eller ikkje. I slike tilfelle måtte kommunane både planlegge, bestille og planlegge denne transporten sjølv.

Hordaland fylkeskommune har ikkje hatt eit regelverk for korleis løysa situasjonar med stengde fylkesvegar på grunn av ras eller andre uføresette hendingar. Det er kommunane som har sett i verk båtskyss og fylkeskommunen v/Skyss har stilt sin kompetanse til rådvelde for å finna aktuelle fartøy og eventuelt tilpassa anna ruteproduksjon. Det er ikkje ytt tilskot til drifta.

Ved planlagde lengre stengingar som t.d. ved utbygging av rv. 13 i Ullensvang vart det sett inn ekstra ferje mellom Utne og Kinsarvik som fylkeskommunen dekkar.

Praksis i andre fylkeskommunar

Det er ulik praksis i dei ulike fylka når det gjeld etablering av ekstraordinære transporttilbod ved stengd veg.

I 2019 vedtok Troms fylkeskommune prinsipp for etablering av alternative transportløyningar når ein fylkesveg er stengd. Desse prinsippa skal leggjast til grunn ved risiko- og sårbarheitsanalysar og beredskapsplanlegging knytt til hendingar med stengd veg.

- Kommunane er ansvarlege for å dekke behovet til sine innbyggjarar når ein fylkesveg er stengt.
- Vegeigar har ingen lovmessig plikt til å opprette andre omkøyringsalternativ enn dei som finns i dagens infrastruktur
- Fylkeskommunen har ingen lovmessig plikt til å opprette framtidige omkøyringsalternativ ved utsette fylkesvegstrekingar

- Fylkeskommunen kan vere med på å legge til rette for beredskapsløysingar der noverande infrastruktur tillèt det og materiell er tilgjengeleg utan vesentlege kostnader.
- Elevar som oppheld seg på skulen sitt område før og etter skuletid er skuleeigar sitt ansvar.
- Fylkeskommunen har ansvar for å ta vare på elevane dersom vegstenging skjer etter at eleven har løyst billett og er om bord i bussen eller liknande og skuleskyssen har starta.
- Det er ønskjeleg at eleven kan returnerast til sin skulestad dersom skuleskyssen ikkje når fram til eleven sin bustad. Eleven bør takast vare på gjennom skuleeigar sitt planverk for elevar som må opphalde seg på skulen sin eigedom etter skuletid. Fylkeskommunen må dekke kostnadane.

Møre og Romsdal fylkeskommune har ikkje nedfelte og vedtekne retningslinjer for etablering av alternative transportløysingar, men dei har sett opp beredskapsferje til Geiranger når vegen til Geiranger er stengd på grunn av skred eller fare for skred. Møre og Romsdal har krav om at beredskapsferja skal vere operativ i løpet av 8 timar.

Nordland fylkeskommune har pleidd å sette inn alternativ transport med båt eller ferje ved langvarig stenging av veg som følgje av skred. Det er ikkje definert kva som er langvarig stenging.

Kommunalt og fylkeskommunalt ansvaret for å etablere persontransportløysingar.

Som eigar av fylkesvegnettet er fylkeskommunen ansvarleg for drift, vedlikehald og driftsberedskap på fylkesvegnettet. Det betyr at fylkeskommunen har eit ansvar for at trafikantane kan ferdist trygt på vårt vegnett. Ved ei eventuell stenging av ein fylkesveg har fylkeskommunen ansvar for å opne opp att vegen, men først når det trygt både for anleggsarbeidarane og trafikantane. Fylkeskommunen har ikkje ei lovmessig plikt til å etablere alternative transportløysingar i tilfelle der ein veg er stengt på grunn av skred eller fare for skred.

Etter forskrift om sivil transportberedskap har fylkeskommunen ansvar for å sikre og legge til rette for ein nødvendig og regionalt tilpassa sivil transportberedskap i fylket. Fylkeskommunen skal samarbeide med fylkesmannen, politiet, transportnæringa og andre sivile og militære mynde for ein best mogleg koordinert sivil transportberedskap. Denne forskrifta er ikkje knytt til etablering av alternative transportløysingar i tilfelle med stengde vegar.

Etter veglova §10 har fylkeskommunen eit sjølvstendig ansvar for samfunnstryggleik og beredskap for fylkesveg. Etter same lov har fylkeskommunen ansvar for kostnader med planlegging, bygging, utbetring, vedlikehald og drift av fylkesvegane. Veglova seier ikkje noko om eit eventuelt fylkeskommunalt ansvar for å etablere alternative transportløysingar når ein fylkesveg er stengt på grunn av ras eller av andre grunnar.

Kommunane har ein kommunal beredskapsplikt etter sivilbeskyttelseslova § 14. Kommunane skal kartlegge kva uønskte hendingar som kan inntreffe i ein kommune, vurdere kor sannsynleg det vil vere at ei hending oppstår og korleis den i så fall vil påverke kommunen. Kommunen skal også utarbeide ein beredskapsplan som viser kva tiltak kommunen er førebudd å handtere. Fylkeskommunen har ikkje det same beredskapsplikta som kommunane etter denne lova, men fylkeskommunen utarbeider beredskapsplan for å handtere hendingar innanfor sitt ansvarsområde.

Ut i frå dette ligg det, etter lovverket, til kommunane å kartlegge uønskte hendingar, vurdere sannsynet for at ei hending kan oppstå og planlegge tiltak for å handtere hendinga.

Skuleskyss

Fylkeskommunen er i følgje opplæringslova ansvarleg for skuleskyss for elevar i grunnskulen og i den vidaregåande skulen.

Elevar i 2.-10. årstrinn som bur meir enn fire kilometer frå skolen har rett til gratis skyss. For elevar i 1. årstrinn er skyssgrensa to kilometer. Elevar som har særleg farleg eller vanskeleg skoleveg har rett til gratis skyss utan omsyn til veglengda. Kommunen skal innlosjere elevar når dagleg skyss ikkje er forsvarleg. I vurderinga skal det særleg leggjast vekt på forhold som gjeld den enkelte eleven, til dømes alder, funksjonshemming, reisetid og tryggleik, og om dagleg skyss fører til ekstraordinære kostnader eller vanskar for kommunen.

Elevar i vidaregåande skole som bur meir enn seks kilometer frå skolen, har rett til gratis skyss eller full skyssgodtgjersle. Når det er nødvendig, har elevar rett til gratis båttransport utan omsyn til reiselengda.

Som skuleskyss blir rekna den daglege skyssen mellom heim og skule til skulen sine ordinære start- og sluttider. Opplæringslova seier ingenting om fylkeskommunen sitt ansvar når skuleskyssen vert stogga på grunn av at vegen er stengt.

Fylkeskommunen som samfunnsaktør

Vestland fylkeskommune har eit samfunnsansvar som ein stor og viktig samfunnsaktør. Fylkeskommunen har definert sitt samfunnsoppdrag til at vi set retning, engasjerer og samhandlar for å utvikle gode tenester og eit framtidsretta Vestland. Den er mogleg det kan hevdast at fylkeskommunen vil ha eit visst ansvar ved hendingar der bygder og lokalsamfunn vert isolerte som følge av stengd veg ut i frå fylkeskommunen sitt samfunnsansvar og samfunnsoppdrag. Dette vil bli vurdert i saka.

Alt det fylkeskommunen har ansvar for handlar om samfunnsoppdraget. Vi er ein demokratisk styrt organisasjon som utviklar samfunnet og leverer viktige tenester. Vi har ansvar opplæring og kompetanse, vegar og kollektivtransport, tannhelse, folkehelse, kultur, idrett, inkludering, klimatiltak, utvikling av lokalsamfunn og næringsliv og mykje meir. Vårt samfunnsansvar og samfunnsoppdrag vil likevel kome i eit kryssingspunkt med kommunalt ansvar når det gjeld beredskap. Det er derfor ikkje sjølvstendig at fylkeskommunen har, eller skal ha, ansvar for alternative transportløyningar ved langvarig stenging av ein fylkesveg. Først og fremst har vi eit ansvar for at det er forsvarleg å ferdist på våre vegar for trafikantane og å opne vegar som er stengt så snart det er forsvarleg. Vi har også eit ansvar for at eigne tilsette og innleigde entreprenørar kan arbeide under trygge forhold.

Force majeure

Force majeure handlar om særlege omstende som ikkje er under menneskeleg kontroll og som det difor er klart at menneske ikkje kan avverje på førehand. Ulike situasjonar som ligg utanfor vår kontroll, kan oppstå på vegnettet.

Fylkeskommunen som vegeigar har ingen rettsleg plikt til å yte alternativ transport ved vegbrot. Fylkeskommunen har derimot ei lovfastsett plikt til å yte transport til særskilte grupper (skuleskyss). Så lenge forhold som gjer det umogleg, eller er så ressurskrevjande at det ikkje er rimeleg å forvente at fylket skal overvinne hindringa for å gjennomføre skyss, gjeld ikkje skyssplikta. Dette vil vere ein situasjon med force majeure. Naturhendingar som flaum og skred eller andre hendingar som medfører stengde vegar er døme på dette.

Kva som er «rimeleg» her, vil vere ei vurdering basert på skjøn ut i frå kostnad, tal elevar, tidsrom for stenginga m.m.

Planlagde stengingar av fylkesveg

Kortare stenging av veg (inntil 1 dag) kan få konsekvensar for gjennomføring av kollektivtrafikk og eventuelt utrykkingskøyretøy. Ved planlagde stengingar vil fylkeskommunen vurdere alternative transportløyningar, inkludert korleis vi skal handtere kollektivtransporten. God dialog med kommunane vil vere viktig for å kome fram til gode løyningar anten for passering av området eller andre alternative løyningar. Så langt det mogleg og forsvarleg vil det bli lagt til rette for at utrykkingskøyretøy kan passere.

Ved langvarig planlagd stenging av fylkesveg på grunn av arbeid på vegen, vil fylkeskommunen sette opp og ta kostnadane med alternative skysstilbod med buss, båt eller ferje. Lengre stenging av veg vil medføre konsekvensar for kollektivtransport, utrykkingskøyretøy og lokalsamfunn som vert råka av stenginga. Ved lengre planlagde stengingar vil det vere viktig med ein god dialog og eit godt samarbeid med m.a. kommune, Skyss/Kringom, transportselskap og naudetat for å etablere alternative transportløyningar og planlegge eit tilpassa rutetilbod for passering av området til bestemte tider på døgnet.

Løyningar for alternative transportløyningar i Vestland

Vestland fylkeskommune vurderer følgjande alternativ for etablering av alternative transportløyningar når ein fylkesveg er stengt på grunn av uføresette hendingar:

Alternativ 1

Kortvarig stenging i inntil 3 dagar

Fylkeskommunen vil ikkje sette inn alternative transportløyningar.

Unntak: Dersom vegen vert stengt på dagtid og skuleborn ikkje kjem seg heim med ordinær skuleskyss, vert det sett inn alternativ transport for å få ungane heim dersom mogleg. Eventuell bårute og/eller bussrute må tilpassast skuleslutt. Arbeidsreisande og andre må tilpasse seg avgangen på transporten.

Dersom kommunane ønskjer transportordningar ut over dette, må dei ta ansvar for dette sjølv også økonomisk. Fylkeskommunen kan hjelpe til med å ordne med nødvending og materiell godkjent for persontransport.

Langvarig stenging i meir enn 3 dagar

Fylkeskommunen set inn alternativ transport frå dag 4. Ruteopplegg og frekvens må avklarast med den kommunen det gjeld. Fylkeskommunen ordnar med materiell og tek kostnadane.

Alternativ 2

Fylkeskommunen set inn alternativ persontransport (skuleskyss) med båt så snart det er praktisk mogleg. Av tidlegare erfaringar er vil ta ei tid (2-3 dagar) for få på plass tilgjengeleg materiell og planlegge ruteopplegg. Transporttilbodet vil kunn gjelde før og etter skulestart. Om mogleg vil utrykkingskøyretøy kunne passere. Fylkeskommunen vil gå i dialog med kommunen og transportørar om eit opplegg for alternative transportløyningar før det vert sett i verk.

Alternativ 3

Fylkeskommunen set ikkje opp alternativ transport dersom ein fylkesveg vert stengt på grunn av utføresette hendingar. Det er opp til kommunane å etablere alternative transportløyningar, skaffe nødvendig materiell godkjent for persontransport, sette opp rutetabell og ta kostnadane med det ekstraordinære tilbodet.

Innspel/merknader frå kommunane og fylkesmannen i Vestland

Vestland fylkeskommune syner til alternative løyningar for persontransport og ber om merknader/ innspel til dei ulike alternativa. Dersom kommunane eller fylkesmannen i Vestland har framlegg til andre alternative løyningar, ber vi også om at dette kjem fram i høyringssvaret.

Saksgang

Fylkesrådmannen tek sikte på å legge fram ei sak for fylkestinget 29. september 2020. Saka skal via hovudutval for samferdsel og mobilitet 16. september og fylkesutvalet 17. september.

Frist for tilbakemeldingar på høyringsnotatet vert sett til seinaste 10. august

Med helsing

Dina Lefdal
Fylkesdirektør

Ole Ingar Hagen Hæreid
Seniorrådgjevar

Brevet er elektronisk godkjent og har difor inga handskriven underskrift

Mottakarliste

Alver kommune	Postboks 4	5906	FREKHAUG
Askvoll kommune	Postboks 174	6988	ASKVOLL
Askøy kommune	Klampavikvegen 1	5300	KLEPPESTØ
Aurland kommune	Vangen 1	5745	AURLAND
Austevoll kommune	Birkelandsvegen 2	5392	STOREBØ
Austrheim kommune	Sætremarka 2	5943	AUSTRHEIM
Bergen kommune	Postboks 7700	5020	BERGEN
Bjørnafjorden kommune	Postboks 24	5649	EIKELANDSOSEN
Bremanger kommune	Postboks 104	6721	SVELGEN

Bømlo kommune	Leirdalen 1	5430	BREMNES
Eidfjord kommune	Simadalsvegen 1	5783	EIDFJORD
Etne kommune	Sjoarvegen 2	5590	ETNE
Fedje kommune	Postboks 54	5947	FEDJE
Fitjar kommune	Postboks 83	5418	FITJAR
Fjaler kommune	Dalstunet 20	6963	DALE I SUNNFJORD
Gloppen kommune	Grandavegen 9	6823	SANDANE
Gulen kommune	Eivindvikvegen 1119	5966	EIVINDVIK
Hyllestad kommune	Kommunehuset	6957	HYLLESTAD
Høyanger kommune	August Gunnarskogsgt. 1	6993	HØYANGER
Kinn kommune	Postboks 294	6701	MÅLØY
Kvam kommune	Grovagjelet 16	5600	NORHEIMSUND
Kvinnherad kommune	Rosendalsvegen 10	5470	ROSENDAL
Luster kommune	Rådhuset	6868	GAUPNE
Lærdal kommune	Postboks 83	6886	LÆRDAL
Masfjorden kommune	Austfjordvegen 2724	5981	MASFJORDNES
Modalen kommune	Postboks 44	5729	MODALEN
Osterøy kommune	Hatland	5282	LONEVÅG
Samnanger kommune	Tyssevegen 217	5650	TYSSE
Sogndal kommune	Postboks 153	6851	SOGNDAL
Solund kommune		6924	HARDBAKKE
Stad kommune	Rådhusvegen 11	6770	NORDFJORDEID
Stord kommune	Postboks 304	5402	STORD
Stryn kommune	Tonningsgata 4	6783	STRYN
Sunnfjord kommune	Postboks 338	6802	FØRDE
Sveio kommune	Postboks 40	5559	SVEIO
Tysnes kommune	Rådhuset	5685	UGGDAL
Ullensvang kommune	Opheimsgata 31	5750	ODDA
Ulvik kommune	Skeiesvegen 3	5730	ULVIK
Vaksdal kommune	Konsul Jebsensgate 16	5722	DALEKVAM
Vik kommune	Postboks 134	6891	VIK I SOGN
Voss herad	Postboks 145	5701	VOSS
Øygarden kommune	Ternholmvegen 2	5337	RONG
Årdal kommune	Statsråd Evensensveg 4	6885	ÅRDALSTANGEN
Fylkesmannen i Vestland	Statens hus - Njøsvegen 2	6863	LEIKANGER